YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

20 päivänä toukokuuta 2003 *

Asiassa C-469/00,

jonka Cour de cassation (Ranska) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Ravil SARL

vastaan

Bellon import SARL ja

Biraghi SpA

ennakkoratkaisun EY 29 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen ja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann (esittelevä tuomari), D. A. O. Edward, P. Jann ja V. Skouris, F. Macken ja N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Ravil SARL, edustajinaan avocat A. Lyon-Caen, avocat F. Fabiani ja avocat F. Thiriez,

— Bellon import SARL ja Biraghi SpA, edustajinaan avocat M. Baffert, avocat A. Baurand ja avvocato F. Giuggia,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja L. Bernheim,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään R. Silva de Lapuerta,

— Italian hallitus, asiamiehenään U. Leanza, jota avustaa avvocato dello Stato O. Fiumara,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään H. van Lier ja A.-M. Rouchaud,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Bellon import SARL:n ja Biraghi SpA:n, Ranskan hallituksen, Italian hallituksen ja komission 19.2.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.4.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Cour de cassation on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 19.12.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 27.12.2000, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY 29 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajana on Ravil SARL (jäljempänä Ravil), jonka kotipaikka on Ranskassa, ja vastaajina toisaalta Biraghi SpA (jäljempänä Biraghi), jonka kotipaikka on Italiassa ja joka valmistaa "Grana Padano"-juustoa, ja toisaalta Bellon import SARL (jäljempänä Bellon), jonka

kotipaikka on Ranskassa ja jolla on yksinoikeus Biraghin tuotteiden maahantuontiin ja jälleenmyyntiin Ranskassa. Oikeusriita koskee Ravilin Ranskassa nimityksellä "Grana Padano râpé frais" (tuore raastettu Grana Padano) myymää kyseisessä jäsenvaltiossa raastettua ja pakattua "Grana Padano"- juustoa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus ja kansallinen lainsäädäntö

3 Alkuperänimitysten, lähtöisyysmerkintöjen ja tiettyjen tuotteiden nimitysten suojasta Roomassa 28 päivänä huhtikuuta 1964 allekirjoitetun Ranskan tasavallan ja Italian tasavallan välisen sopimuksen (jäljempänä Ranskan ja Italian välinen sopimus) 1 ja 3 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1 artikla

Molemmat sopijavaltiot sitoutuvat toteuttamaan kaikki sen varmistamiseksi tarvittavat toimenpiteet, että toisen valtion alueelta peräisin olevia ja siellä valmistettuja luonnollisia ja valmistettuja tuotteita voidaan tehokkaasti suojata vilpilliseltä kilpailulta kaupankäynnissä ja että tämän sopimuksen liitteessä A [Ranskasta peräisin olevat tuotteet] ja liitteessä B [Italiasta peräisin olevat tuotteet] lueteltuja nimityksiä suojellaan tehokkaasti jäljempänä olevien 2—6 artiklan määräysten mukaisesti.

[— —]

3 artikla

Tämän sopimuksen liitteessä B luetellut nimitykset on Ranskan tasavallan alueella varattu yksinomaan italialaisille tuotteille ja tavaroille ja niitä saadaan käyttää Ranskan tasavallan alueella ainoastaan Italian tasavallan lainsäädännössä säädetyin edellytyksin."

4 Ranskan ja Italian välisen sopimuksen liitteessä B mainitaan juustotuotteiden joukossa muun muassa Grana Padano -niminen italialainen juusto.

5 Italiassa määritellään siellä valmistettujen juustojen alkuperänimitysten, joihin "Grana Padano" kuuluu, suojan säännöt sekä juustojen tuotantoalueet 10.4.1954 annetulla tutela delle denominazioni di origine e tipiche dei formaggi -nimisellä lailla nro 125 (juustojen alkuperänimitysten ja tyypillisten nimitysten suojasta annettu Italian laki nro 125; GURI nro 99, 30.4.1954, s. 1294) ja 30.10.1955 annetulla riconoscimento delle denominazioni circa i metodi di lavorazione, caratteristiche merceologiche e zone di produzione dei formaggi -nimisellä presidentin asetuksella nro 1269 (käsittelymenetelmiin, tavaroiden ominaispiirteisiin ja juuston tuotantoalueisiin liittyvien nimitysten vahvistamista koskeva presidentin asetus nro 1269; GURI nro 295, 22.12.1955, s. 4401).

6 Alkuperänimitys "Grana Padano" laajennettiin koskemaan tuotteen raastettua muotoa 4.11.1991 annetulla estensione della denominazione di origine del formaggio "Grana Padano" alla tipologia "grattugiato" -nimisellä Presidente del Consiglio dei ministrin asetuksella (juuston alkuperänimityksen "Grana Padano" laajentamisesta koskemaan juuston "raastettua" muotoa annettu Italian valtioneuvoston puheenjohtajan asetus; GURI nro 83, 8.4.1992, s. 12, jäljempänä 4.11.1991 annettu asetus) silloin, jos raastettu tuote on saatu yksinomaan sellaisesta kokonaisesta juustosta, josta saadaan käyttää kyseistä alkuperänimitystä, edellyttäen, että raastaminen on suoritettu tuotantoalueella ja tuote on pakattu

välittömästi raastamisen jälkeen ilman, että sitä olisi käsitelty muulla tavoin tai siihen olisi lisätty aineita, jotka voisivat muuttaa sen säilymistä tai juuston alkuperäisiä aistinvaraisia ominaisuuksia.

Yhteisön oikeus

7 EY 29 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden väliset viennin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutuksiltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä."

8 EY 30 artiklan mukaan EY 29 artikla ei estä sellaisia vientiä koskevia kieltoja, jotka ovat perusteltuja muun muassa teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi.

9 Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta 14 päivänä heinäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 (EYVL L 208, s.1), sellaisena kuin se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1; jäljempänä asetus N:o 2081/92), 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Yhteisön suoja maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden alkuperänimityksille ja maantieteellisille merkinnöille saadaan tämän asetuksen mukaisesti.

2. Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

a) 'alkuperänimityksellä' alueen, määrätyn paikan tai erityistapauksissa maan nimeä, jota käytetään nimeämään maataloustuotetta tai elintarviketta,

— joka on peräisin kyseiseltä alueelta, kyseisestä määrätystä paikasta tai kyseisestä maasta

ja

— jonka laatu tai ominaisuudet ovat olennaisesti tai yksinomaisesti maantieteellisen ympäristön, joka käsittää sen luonnon ja inhimilliset tekijät, ansiota ja jonka tuotanto, jalostus ja käsittely tapahtuu rajatulla maantieteellisellä alueella;

— — .”

10 Saman asetuksen 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jotta suojattua alkuperänimitystä (SAN) — — voidaan käyttää, maataloustuotteen tai elintarvikkeen on oltava eritelmän mukainen.

2. Eritelmässä on oltava vähintään:

a) maataloustuotteen tai elintarvikkeen nimi, mukaan lukien alkuperänimitys — —

b) maataloustuotteen tai elintarvikkeen kuvaus, mukaan lukien tarvittaessa raaka-aineet ja tuotteen tai elintarvikkeen tärkeimmät fysikaaliset, kemialliset, mikrobiologiset ja/tai aistinvaraiset ominaisuudet;

c) maantieteellisen alueen rajaaminen — —

d) todisteet tapauksittain siitä, että maataloustuote tai elintarvike on peräisin joko 2 artiklan 2 kohdan a — — alakohdassa tarkoitetulta maantieteelliseltä alueelta;

e) kuvaus menetelmästä, jolla maataloustuote tai elintarvike on saatu aikaan, ja tarvittaessa aidoista ja muuttumattomista paikallisista menetelmistä;

f) tiedot, joista tapauksittain selviää yhteys 2 artiklan 2 kohdan a — — alakohdassa tarkoitettuun maantieteelliseen ympäristöön tai maantieteelliseen alkuperään;

g) jäljempänä 10 artiklassa säädettyjä tarkastuksen rakenteita koskevat viittaukset;

h) merkintöjä koskevat erityistiedot tapauksittain joko 'SAN' — — maininnan osalta tai vastaavat perinteiset kansalliset maininnat;

i) yhteisön säännöksissä ja/tai kansallisissa säännöksissä mahdollisesti asetetut vaatimukset."

11 Asetuksen 5—7 artiklassa säädetään suojattujen alkuperänimitysten tavanomaisesta rekisteröintimenettelystä. Tässä menettelyssä hakemus esitetään komissiolle jäsenvaltion välityksellä (5 artiklan 4 ja 5 kohta). Hakemuksen liitteenä on oltava 4 artiklan mukainen eritelmä (5 artiklan 3 kohta). Komissio tarkastaa, onko rekisteröintihakemuksessa kaikki 4 artiklassa säädetyt tiedot (6 artiklan 1 kohta). Jos komissio katsoo, että näin on, se julkaisee Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä muun muassa tuotteen nimen, hakemuksen pääkohdat ja viittaukset tuotteen käsittelyä, tuotantoa tai valmistusta koskeviin kansallisiin säännöksiin (6 artiklan 2 kohta). Jäsenvaltiot ja luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joita asia laillisesti koskee, voivat tehdä rekisteröintiä vastaan väitteen, joka tutkitaan sitä varten säädetyssä menettelyssä (7 artikla). Ellei väitettä ole esitetty, komissio rekisteröi nimityksen ja se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä (6 artiklan 3 ja 4 kohta).

12 Asetuksen 8 artikla on seuraava:

"Mainintoja 'SAN' — — tai vastaavia perinteisiä kansallisia merkintöjä saadaan käyttää ainoastaan tämän asetuksen mukaisissa maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa."

13 Asetuksen 10 artiklan 1 kohta on seuraava:

"Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta on luotu tarkastuksen rakenteet, joiden tehtävänä on varmistaa, että maataloustuotteet ja elintarvikkeet, joilla on suojattu nimitys, vastaavat eritelmissä tarkoitettuja vaatimuksia — — ."

14 Asetuksen 13 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että rekisteröidyt nimitykset on suojattu suoralta tai välilliseltä rekisteröidyn nimityksen kaupalliselta käytöltä tuotteissa, joita rekisteröinti ei koske, siinä määrin kuin tuotteet ovat verrattavissa tällä nimityksellä rekisteröityihin tuotteisiin tai siinä määrin kuin nimityksen käytöllä voi hyötyä suojatun nimityksen maineesta.

15 Asetuksen 17 artiklassa järjestetään jo oikeudellista suojaa saavien nimitysten yksinkertaistettu rekisteröintimenettely seuraavalla tavalla:

"1. Kuuden kuukauden kuluessa tämän asetuksen voimaan tulosta jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle nimet, joilla on oikeudellinen suoja — — jotka ne haluavat rekisteröidä tämän asetuksen mukaisesti.

— —

2. Komissio rekisteröi 1 kohdassa tarkoitetut 2 ja 4 artiklan mukaiset nimitykset 15 artiklassa säädettyä menettelyä [komissiota avustaa jäsenvaltioiden edustajista koostuva komitea ja tarvittaessa neuvosto osallistuu menettelyyn] noudattaen. [Vastaväitettä koskevaa] 7 artiklaa ei sovelleta. — —

3. Jäsenvaltiot voivat säilyttää kansallisen suojan 1 kohdan mukaisesti ilmoitetuille nimityksille, kunnes päätös niiden rekisteröinnistä on tehty."

16 Komissio antoi 12.6.1996 asetuksen N:o 1107/96 neuvoston asetuksen N:o 2081/92 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesta maantieteellisten merkintöjen ja alkuperäisnimitysten rekisteröinnistä (EYVL L 148, s. 1).

17 Tässä 21.6.1996 voimaantulleessa asetuksessa rekisteröitiin muun muassa "Grana Padanon" suojattu alkuperänimitys (jäljempänä myös SAN) otsikon "Juustot" alla.

Pääasian oikeudenkäynti

18 Ravil tuo, raastaa, pakkaa ja jälleenmyy erilaisia juustoja Ranskassa. Se menetteli näin pääasian kanteen nostamisen aikaan muun muassa "Grana Padanon" kohdalla, jota se myi nimityksellä "Grana Padano râpé frais" ja jonka pakkaamista varten se oli kehittänyt tekniikan vuonna 1989.

19 Bellon ja Biraghi nostivat Ravilia vastaan vuonna 1996 Tribunal de commerce Marseille'ssa (Ranska) kanteen, jossa ne vaativat tuomioistuinta määräämään Ravilin lopettamaan uhkasakon uhalla nimityksellä "Grana padano râpé frais" tapahtuvan juuston myymisen ja velvoittamaan Ravilin korvaamaan niille vuodesta 1992 lähtien aiheutuneen vahingon.

20 Bellon ja Biraghi perustivat kanteensa Ranskan ja Italian välisen sopimuksen 1 ja 3 artiklaan ja 4.11.1991 annettuun ja vuonna 1992 voimaan tulleeseen asetukseen, joiden mukaan nimityksen "Grana Padano" käyttäminen juustoraasteen yhteydessä edellyttää, että raastaminen on suoritettu tuotantoalueella ja että tuote on pakattu välittömästi raastamisen jälkeen tiettyjen edellytysten mukaisesti.

21 Tribunal de commerce de Marseille hyväksyi 5.11.1997 antamassaan tuomiossa kanteen ja velvoitti Ravilin maksamaan vahingonkorvausta vuodesta 1992 jatkuneen myynnin takia ja kielsi tätä uhkasakon uhalla myymästä juustoa nimityksellä "Grana Padano râpé frais".

22 Ravil valitti tästä tuomiosta.

23 Cour d'appel d'Aix-en-Provence (Ranska) pysytti tämän tuomion 5.3.1998 antamassaan tuomiossa todeten, että sen johdosta, että Ranskassa on vuodesta 1992 myyty Grana Padano -juustoa raastetussa muodossa, vilpillistä kilpailua merkitsevät teot ovat riittävän ilmeisiä, sillä Ravil oli jättänyt noudattamatta Italian lainsäädäntöä voidakseen suorittaa liiketoimia alhaisemmilla kustannuksilla ja hankkia markkinaosuuksia lainsäädäntöä noudattavilta kilpailijoiltaan.

24 Ravil valitti tästä tuomiossa Cour de cassationiin, joka katsoi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-47/90, Delhaize ja Le Lion, 9.6.1992 antamaan tuomioon (Kok. 1992, s. I-3669) ja asiassa C-388/95, Belgia vastaan Espanja, 16.5.2000 antamaan tuomioon (Kok. 2000, s. I-3123) viitaten, että oikeusriidan ratkaiseminen riippuu EY 29 artiklan tulkinnasta.

25 Näin ollen kyseinen tuomioistuin päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko [EY] 29 artiklaa tulkittava siten, että sen vastaisia ovat sellaiset kansalliset säännökset, joissa sallitaan alkuperänimityksen 'Grana Padano' käyttäminen vain sellaisesta juustosta, joka on raastettu tuotantoalueella, siltä osin kuin tällainen tuotantoalueella tapahtuvaa raastamista koskeva velvollisuus ei ole välttämätön tuotteen saamien erityisominaisuuksien säilyttämiseksi[?]"

Ennakkoratkaisukysymys

26 Ensiksi on todettava, että siinä eritelmässä, jonka perusteella SAN "Grana Padano" oli rekisteröity asetuksella N:o 1107/96, viitataan nimenomaisesti 4.11.1991 annettuun Italian asetukseen asetuksen N:o 2081/92 4 artiklan 2 kohdan i alakohdassa tarkoitettuina kansallisina lainsäädäntöinä, joissa asetetaan vaatimuksia.

27 Kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välille EY 234 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Yhteisöjen tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetty kysymys uudelleen (ks. mm. asia C-88/99, Roquette Frères, tuomio 28.11.2000, Kok. 2000, s. I-10465, 18 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin voi myös ottaa huomioon sellaisia yhteisön oikeuden normeja, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole ennakkoratkaisukysymyksessään viitannut (ks. mm. asia C-230/98, Schiavon, tuomio 18.5.2000, Kok. 2000, s. I-3547, 37 kohta).

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksensä perusteluissa, että 4.11.1991 annettu asetus on EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutuksiltaan vastaava toimenpide. Kyseisen tuomioistuimen mukaan asiassa on näin ollen kysyttävä, onko tällainen kansallinen säädös EY 29 artiklan vastainen.

29 Pääasian oikeusriidassa on kysymys kahdesta peräkkäisestä ajanjaksosta. Niistä ensimmäinen, johon sovelletaan Ranskan ja Italian välistä sopimusta, alkaa vuodesta 1992, eli 4.11.1991 annetun asetuksen voimaantulosta, ja päättyy 20.6.1996. Ajanjaksoista toinen, johon sovelletaan asetuksia N:o 2081/92 ja N:o 1107/96, alkoi asetuksen N:o 1107/96 voimaantulosta 21.6.1996; viimeksi mainitulla asetuksella rekisteröitiin SAN "Grana Padano".

30 Pääasian oikeusriidan ratkaisemiseksi on tarpeen, että kansallinen tuomioistuin tarkastelee erikseen molempia ajanjaksoja.

31 Jotta ennakkoratkaisukysymykseen voidaan antaa hyödyllinen vastaus, ennakkoratkaisukysymys on muotoiltava uudelleen siten, että se koskee molempia ajanjaksoja; jaksoista ensimmäiseen sovelletaan Ranskan ja Italian välillä tehtyä sopimusta ja toiseen asetuksia N:o 2081/92 ja N:o 1107/96, joihin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole viitannut.

32 Ensinnäkin on todettava, että kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa raastaminen ja pakkaaminen on toteutettu eri vaiheessa kuin vähittäismyynti ja ravintolatoiminnan puitteissa tehtävät toimenpiteet ja että viimeksi mainittujen osalta on kiistatonta, ettei niihin sovelleta 4.11.1991 annettua asetusta.

33 Näin ollen on huomattava, että kun tässä tuomiossa jäljempänä puhutaan edellytyksestä, jonka mukaan raastamisen ja pakkaamisen on tapahduttava tuotantoalueella, sillä tarkoitetaan ainoastaan sellaista raastamista ja pakkaamista, joka suoritetaan muussa kuin vähittäismyynti- ja ravintolatoimintavaiheessa.

Asetuksen N:o 1107/96 voimaantuloa edeltänyt aika

34 Italian hallitus toteaa vuoden 1992 ja 20.6.1996 välisestä ajanjaksosta, että 4.11.1991 annettu asetus tuli voimaan Ranskan ja Italian välisen sopimuksen voimaantulon jälkeen; kyseinen sopimus velvoittaa kunnioittamaan sopimuksen liitteessä lueteltuja italialaisia alkuperänimityksiä Ranskassa. Italian hallituksen mukaan asiassa ei ole varmaa, voidaanko edellä mainittua kansallista asetusta soveltaa kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa, koska Ranskan ja Italian välisessä sopimuksessa ei millään tavoin viitata "Grana Padano râpé frais" -juustoon, vaan siinä on sovittu ainoastaan velvollisuudesta kunnioittaa kokonaisen juuston alkuperänimitystä. Italian hallitus katsoo, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava tämä oikeuden seikka ja jos se päätyy sitten katsomaan, että 4.11.1991 annettua asetusta ei voida soveltaa, Ravilin ei voida katsoa rikkoneen kyseistä kansallista asetusta kyseisen ajanjakson osalta.

35 Tämän osalta on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on todellakin arvioida, voidaanko 4.11.1991 annettua asetusta soveltaa tähän ajanjaksoon Ranskan ja Italian välisen sopimuksen perusteella. Ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta on hyötyä kyseisen ajanjakson osalta pääasiassa tehtävän ratkaisun kannalta ainoastaan silloin, jos kyseistä kansallista asetusta voidaan katsoa voivan soveltaa.

36 Edellä oleva varaus huomioon ottaen kansallinen tuomioistuin haluaa tietää asetuksen N:o 1107/96 voimaantuloa edeltävän ajan osalta, onko EY 29 artiklaa tulkittava siten, että sen vastainen on sellainen Ranskan ja Italian välisen sopimuksen kaltainen kahden jäsenvaltion A ja B välillä tehty sopimus, jonka nojalla jäsenvaltiossa A saatetaan sovellettavaksi kansallisen tuomioistuimen tarkoittaman kaltainen jäsenvaltion B kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan jäsenvaltiossa B suojattua juuston alkuperänimitystä saadaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta vain silloin kun kysymyksessä on tuotantoalueella raastettu ja pakattu juusto.

37 Aluksi on todettava, että kahta jäsenvaltiota sitovan sopimuksen määräyksiä ei voida soveltaa näiden valtioiden keskinäisissä suhteissa, jos ne osoittautuvat olevan ristiriidassa perustamissopimuksen, erityisesti tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien sääntöjen kanssa (ks. vastaavasti C-3/91, Exportur, tuomio 10.11.1992, Kok. 1992, s. I-5529, Kok. Ep. XIII, s. I-161, 8 kohta).

38 Uudelleen muotoilulla kysymyksellä pyritään siten selvittämään, onko bilateraalinen sopimus siltä osin kuin pääasiassa kysymyksessä olevan lainsäädännön kaltainen jäsenvaltion B lainsäädäntö saatetaan sen nojalla sovellettavaksi jäsenvaltiossa A, viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, ja jos näin on, voiko tämä rajoitus olla perusteltu teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojaamiseksi ja — erityisesti — kysymyksessä olevan alkuperänimityksen maineen suojaamiseksi, tuotteen ominaisuuksien ja ominaispiirteiden säilyttämiseksi sekä sen aitouden takaamiseksi.

Onko sellainen bilateraalinen sopimus, jonka nojalla nimityksen "Grana Padano" kaltaisen alkuperänimityksen kattamaa tuotetta koskeva edellytys tuotteen raastamisesta ja pakkaamisesta tuotantoalueella tulee sovellettavaksi, luonteeltaan viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide?

39 Ravil, Espanjan hallitus ja implisiittisesti Italian hallitus ja komissio katsovat, että edellytys tuotteen raastamisesta ja pakkaamisesta tuotantoalueella on EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

40 Tältä osin on aiheellista palauttaa mieliin, että EY 29 artiklassa kielletään kaikki toimenpiteet, joilla on tarkoituksena rajoittaa erityisesti vientiä ja kohdella eri tavalla jäsenvaltion sisäistä kauppaa ja ulkomaankauppaa ja siten taata erityisiä

etuja kyseisen valtion kotimaiselle tuotannolle tai sen sisäisille markkinoille, tai toimenpiteet, joilla on tällainen vaikutus (ks. erityisesti asia C-209/98, Sydhavnens Sten & Grus, tuomio 23.5.2000, Kok. 2000, s. I-3743, 34 kohta).

41 Bilateraalisesta sopimuksesta, jonka nojalla edellytystä tuotteen raastamisesta ja pakkaamisesta tuotantoalueella on sovellettava nimityksen "Grana Padano" kaltaisen alkuperänimityksen osalta, seuraa, että tuotantoalueella tuotettua juustoa, joka täyttää muut tähän alkuperänimitykseen vaaditut edellytykset, ei saa raastaa tämän alueen ulkopuolella kyseisen alkuperänimityksen menettämisen uhalla.

42 Sitä vastoin tuotantoalueen sisällä kuljetettu juusto, jolla on alkuperänimitys, säilyttää oikeuden alkuperänimitykseen, jos se on raastettu ja pakattu tuotantoalueella kansallisten säännösten mukaisesti.

43 Bilateraalinen sopimus, jonka nojalla nämä säännökset saatetaan sovellettaviksi toisessa jäsenvaltiossa, vaikuttaa täten siten, että se rajoittaa erityisesti sellaisen juuston vientiä, josta voidaan käyttää alkuperänimitystä, ja sillä siis kohdellaan eri tavalla jäsenvaltion sisäistä kauppaa ja sen ulkomaankauppaa. Näin ollen siitä aiheutuu EY 29 artiklassa tarkoitettuja viennin määrällisiä rajoituksia (ks. vastaavasti kansallisen toimenpiteen johdosta em. asia Belgia v. Espanja, tuomion 38 ja 40—42 kohta).

44 Ranskan ja Italian välisen kaltainen kahden jäsenvaltion A ja B välillä tehty sopimus on näin ollen EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide siltä osin kuin pääasiassa kysymyksessä olevan lainsäädännön kaltainen jäsenvaltion B kansallinen lainsäädäntö saatetaan sen nojalla sovellettavaksi jäsenvaltiossa A.

Bilateraalisen sopimuksen perusteleminen siltä osin kuin edellytys juuston raastamisesta ja pakkaamisesta tuotantoalueella tulee sen nojalla sovellettavaksi

45 Ravil katsoo, että tuotantoalueella tapahtuvaa raastamista ja pakkaamista koskeva edellytys on EY:n 29 artiklan vastainen, koska sellainen velvollisuus ei ole välttämätön tuotteen saamien erityisominaisuuksien säilyttämiseksi.

46 Bellon, Biraghi ja Espanjan ja Italian hallitukset sekä komissio katsovat, että pääasiassa kysymyksessä oleva edellytys on perusteltu teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojan takia. Niiden mukaan nyt esillä olevassa asiassa voidaan soveltaa edellä mainitussa asiassa Belgia vastaan Espanja annettua tuomiota, jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi katsottava alkuperänimityksen käyttämisen edellytykseksi asetettu velvollisuus pullottaa viini tuotantoalueella on perusteltu siksi, että sen tarkoituksena on alkuperänimityksen maineen säilyttäminen siten, että sillä taataan tuotteen aitouden lisäksi ominaisuuksien ja ominaispiirteiden säilyminen.

47 Ensinnäkin on palautettava mieliin, että EY 30 artiklan mukaan se, mitä EY 29 artiklassa määrätään, ei estä sellaisia vientiä koskevia kieltoja ja rajoituksia, jotka ovat perusteltuja muun muassa teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi.

48 Yhteisön lainsäädäntö ilmentää yleistä suuntausta, jonka mukaan yhteisen maatalouspolitiikan puitteissa korostetaan tuotteiden laatua tuotteiden maineen edistämiseksi erityisesti erityistä suojaa saavien alkuperänimitysten käyttämisen avulla (ks. em. asia Belgia v. Espanja, tuomion 53 kohta). Tätä suuntausta on konkretisoitu laatuviinialalla erityisesti määritetyillä alueilla tuotettuja laatuviinejä koskevista erityissäännöksistä 16 päivänä maalikuuta 1987 annetun neu-

voston asetuksen (ETY) N:o 823/87 (EYVL L 84, s. 59) antamisella. Kyseinen asetus kumottiin ja korvattiin viinin yhteisestä markkinajärjestelystä 17 päivänä toukokuuta 1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1493/1999 (EYVL L 179, s. 1). Samaten tämä suuntaus ilmenee muiden maataloustuotteiden osalta asetuksen N:o 2081/92 antamisessa; kyseisellä asetuksella pyritään sen perustelukappaleiden mukaan erityisesti tyydyttämään odotukset, joita kuluttajalla on tuotteiden laadun ja tuotteiden tietyn maantieteellisen alkuperän osalta, sekä helpottamaan sitä, että tuottajat voivat saada yhtäläisissä kilpailuolosuhteissa paremmat tulot vastineena aidoille pyrkimyksille parantaa laatua.

49 Alkuperänimitykset kuuluvat teollisoikeuksiin ja kaupallisiin oikeuksiin. Sovellettavalla säännöstöllä suojataan alkuperänimityksen käyttöön oikeutettuja, jotta sellaiset ulkopuoliset, jotka pyrkivät hyötymään nimitysten saamasta maineesta, eivät voisi käyttää kyseisiä nimityksiä väärin. Alkuperänimitysten tarkoituksena on taata se, että alkuperänimityksellä varustettu tuote on peräisin määritellyltä maantieteelliseltä alueelta ja sillä on tietyt erityisominaisuudet. Alkuperänimityksillä on hyvä maine kuluttajien keskuudessa, ja ne voivat olla niille tuottajille, jotka täyttävät kyseisten nimitysten käyttämisen edellytykset, tärkeä keino hankkia asiakkaita. Alkuperänimitysten maine riippuu siitä mielikuvasta, joka kuluttajilla on niistä. Tämä mielikuva riippuu puolestaan olennaisesti tuotteen erityisominaisuuksista ja yleisemmin ottaen sen laadusta. Tuotteen maine perustuu viime kädessä sen laatuun (ks. em. asia Belgia v. Espanja, tuomion 54—56 kohta). Kuluttajan silmissä tuottajien maineen ja tuotteiden laadun välinen yhteys riippuu lisäksi siitä, että hän on vakuuttunut alkuperänimityksellä myytyjen tuotteiden aitoudesta.

50 Ranskan ja Italian välisen sopimuksen kaltaisella bilateraalisella sopimuksella, jolla saatetaan sovellettavaksi edellytys, jonka mukaan raastamisen ja pakkaamisen on tapahduttava tuotantoalueella, pyritään siihen, että kyseisen alkuperänimityksen käyttöön oikeutetut voivat säilyttää edelleen määräysvallan erään sellaisen muodon osalta, jolla tuote esiintyy markkinoilla. Kyseisen sopimuksen nojalla sovellettavaksi tulevan edellytyksen tarkoituksena on suojella paremmin tuotteen laatua ja aitoutta ja siten tämän seurauksena alkuperänimityksen mainetta, josta sen käyttöön oikeutetut ovat kokonaan ja yhteisesti vastuussa.

51 Tällaisessa yhteydessä tällaista bilateraalista sopimusta voidaan soveltaa kahden sopijapuolena olevan jäsenvaltion keskinäisissä suhteissa siitä huolimatta, että sopimus rajoittaa kaupankäyntiä, jos voidaan osoittaa, että sopimus on välttämätön ja oikeasuhteinen keino alkuperänimityksen hyvän maineen säilyttämiseksi (ks. vastaavasti em. asia Belgia v. Espanja, 58 ja 59 kohta).

52 Tältä osin on todettava, että "Grana Padanon" kaltaista juustoa käytetään suhteellisesti suuria määriä raastetussa muodossa ja että kaikki tähän tuotteen muotoon johtavat toimenpiteet on suunniteltu siten, että tuotteen tälle muodolle saadaan erityisesti tietty kuluttajien arvostama maku, väri ja koostumus.

53 Raastaminen ja pakkaaminen ovat siten tärkeitä toimenpiteitä, jotka voivat vahingoittaa laatua ja siten alkuperänimityksen mainetta, jos ne suoritetaan sellaisissa olosuhteissa, joiden seurauksena tuote ei enää vastaa siihen liitettyjä aistinvaraisia ominaisuuksia. Näillä toimenpiteillä saatetaan myös vesittää tuotteen aitoutta koskevaa takuuta, koska käytettyjen kokonaisten juustokiekkojen päällä olevat alkuperämerkinnät häviävät väistämättä toimenpiteiden seurauksena.

54 4.11.1991 annetussa asetuksessa määritetään yksityiskohtaisesti edellytykset, jotka raastetun juuston on täytettävä, jotta sitä saadaan myydä nimityksellä "Grana Padano".

55 Kyseisen asetuksen 1 §:n mukaan raastettu juusto on saatava aikaan ilman, että sitä olisi käsitelty muulla tavoin tai että siihen olisi lisätty aineita, jotka voisivat muuttaa sen säilyvyyttä tai aistinvaraisia ominaisuuksia.

56 Raastetulla juustolla on tämän asetuksen 2 §:n nojalla oltava seuraavat ominaisuudet:

— kuiva-aineen rasvapitoisuus vähintään 32 prosenttia

— ikä vähintään 9 kuukautta tuotantostandardin mukaan vahvistetuissa rajoissa

— lisäaineet: voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti

— aistinvaraiset ominaisuudet: tuotantostandardissa annettujen määritelmien mukaiset

— kosteus: vähintään 25 prosenttia ja enintään 35 prosenttia

— ulkonäkö: ei-jauhemainen ja homogeeninen, partikkelien halkaisija alle 0,5 mm; partikkeleita saa olla enintään 25 prosenttia koko tuotteesta

— kuoren määrä: enintään 18 prosenttia

— aminohappokoostumus: "Grana Padanon" erityinen koostumus.

57 Näiden vaatimusten noudattaminen edellyttää juuston aitouden ja laadun osalta suoritettavia erittäin tarkkoja teknisiä toimenpiteitä ja tarkastuksia. Joidenkin vaatimusten noudattaminen vaatii asiantuntija-arviointeja, erityisesti tuotteen aistinvaraisten ominaisuuksien ja koostumuksen osalta.

58 Lisäksi koska juustoraaste on hyvin herkkä tuote, sen aistinvaraisten ominaisuuksien säilyminen vaatii, että se pakataan välittömästi sellaisissa olosuhteissa, joiden ansiosta kuivumista voidaan välttää.

59 Sitä paitsi sillä, että tuote välittömästi pakataan alkuperänimityksellä varustettuun pakkaukseen, voidaan paremmin taata raastetun tuotteen aitous, kun raastetun tuotteen aitouden tunnistaminen on luonnostaan vaikeampaa kuin kokonaisen juustokiekon aitouden tunnistaminen.

60 Tässä yhteydessä on todettava, että tuotantoalueen ulkopuolella suorittavat tarkastukset antavat vähemmän takeita tuotteen laadusta ja sen aitoudesta kuin alkuperänimityksen käyttöön oikeutettujen vastuulla tuotantoalueella suoritetut tarkastukset (ks. vastaavasti em. asia Belgia v. Espanja, tuomion 67 kohta). Tällaisissa olosuhteissa tarkastukset, joita tuotantoalueella suoritetaan ja joista alkuperänimityksen käyttöön oikeutetut ovat vastuussa, ovat nimittäin luonteeltaan perinpohjaisia ja järjestelmällisiä ja niiden suorittajina ovat ammattihenkilöt, joilla on erikoistietämys tuotteen ominaispiirteistä. Toisaalta on vaikea kuvitella, että alkuperänimityksen käyttöön oikeutettujen edustajat voisivat tosiasiallisesti järjestää sellaisia tarkastuksia muissa jäsenvaltiossa.

61 Kulutukseen lopulta tarjottavan tuotteen laatu ja aitous vaarantuvat täten todennäköisimmin silloin, kun tuote on raastettu ja pakattu tuotantoalueen ulkopuolella, kuin silloin, kun raastaminen ja pakkaaminen on suoritettu tuotantoalueella (ks. vastaavasti em. asia Belgia v. Espanja, 74 kohta).

62 Edellä olevaa ei muuta muuksi se, että vähittäiskauppiaat ja ravintoloitsijat saattavat ainakin joissakin tilanteissa raastaa juuston tuotantoalueen ulkopuolella. Nimittäin raastaminen on periaatteessa tehtävä kuluttajan nähden tai kuluttaja voi vähintään vaatia sen tekemistä hänen nähdensä, jotta hän voi erityisesti varmistaa sen, että raastamiseen käytetyssä juustokiekossa on alkuperämerkintä. Etenkin ennen vähittäiskauppa- tai ravintolatoimintavaihetta tapahtuva raastaminen ja pakkaaminen muodostavat kyseisten tuotteiden määrän takia paljon todellisemman vaaran alkuperänimityksen maineelle niissä tapauksissa, joissa tuotteen aitous ja laatu on tarkastettu puutteellisesti, kuin niissä, joissa vähittäiskauppiaat tai ravintoloitsijat ovat suorittaneet nämä toimenpiteet.

63 Näin ollen bilateraalisen sopimuksen, jonka nojalla on sovellettava edellytystä, jonka mukaan raastaminen ja pakkaaminen on suoritettava tuotantoalueella, jotta tuotteen hyvä maine voidaan säilyttää vahvistamalla tuotteen erityisominaisuuksien ja laadun hallintaa, voidaan katsoa olevan perusteltu toimenpiteenä, jolla suojellaan alkuperänimitystä, jonka käyttöön kyseisten tuottajien yhteisö on oikeutettu ja jolla on heille ratkaiseva merkitys (ks. vastaavasti asia Belgia v. Espanja, tuomion 75 kohta).

64 Sopimuksesta seuraavaa rajoitusta voidaan pitää välttämättömänä sillä tavoitellun päämäärän toteuttamiseksi, koska ei ole olemassa vaihtoehtoisia vähemmän rajoittavia toimenpiteitä, joilla tämä päämäärä voitaisiin saavuttaa.

65 Alkuperänimitystä ei suojeltaisi vastaavalla tavalla tuotantoalueen ulkopuolelle sijoittautuneille toimijoille asetetulla velvollisuudella ilmoittaa kuluttajille asianmukaisin tuotemerkinnöin siitä, että tuote on raastettu ja pakattu kyseisen alueen ulkopuolella. Tuotantoalueen ulkopuolella raastetun ja pakatun juuston laadun tai aitouden heikentyminen, joka johtuisi raastamiseen ja pakkaamiseen liittyvien vaarojen toteutumisesta, voisi vahingoittaa kaikkien alkuperänimityksellä myytyjen juustojen mainetta, mukaan lukien ne juustot, jotka on raastettu ja

pakattu tuotantoalueella tämän alkuperänimityksen käyttöön oikeutettujen henkilöiden muodostaman yhteisön valvonnassa (ks. vastaavasti Belgia v. Espanja, tuomion 76—77 kohta).

66 Näin ollen on päädyttävä siihen, että pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisesta bilateraalisesta sopimuksesta johtuva rajoitus voi olla perusteltu teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojaamiseksi ja — erityisesti — kysymyksessä olevan alkuperänimityksen maineen suojaamiseksi, tuotteen ominaisuuksien ja ominaispiirteiden säilyttämiseksi sekä sen aitouden takaamiseksi.

67 Ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava asetuksen N:o 1107/96 voimaantuloa edeltävän ajan osalta, että EY 29 artiklaa on tulkittava siten, että sen vastainen ei ole sellainen Ranskan ja Italian välisen sopimuksen kaltainen kahden jäsenvaltion A ja B välillä tehty sopimus, jonka nojalla jäsenvaltiossa A saatetaan sovellettavaksi kansallisen tuomioistuimen tarkoittaman kaltainen jäsenvaltion B tietty kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan jäsenvaltiossa B suojattua juuston alkuperänimitystä saadaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta vain silloin kun kysymyksessä on tuotantoalueella raastettu ja pakattu juusto.

Asetuksen N:o 1107/96 voimaantulon jälkeinen aika

68 Ennakkoratkaisukysymys nostattaa 21.6.1996 alkaneen ajanjakson osalta samanlaisia tulkintaongelmia kuin joita yhteisöjen tuomioistuin on tutkinut tänään asiassa C-108/01, Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita, Kok. 2003, s. I-5121, antamassaan tuomiossa. Asiassa C-108/01 on kysymys edellytyksestä, jonka mukaan "Prosciutto di Parma" (Parman kinkku) on leikattava siivuiksi ja pakattava tuotantoalueella. "Prosciutto di Parma" on toinen tuote, jolla on suojattu alkuperänimitys asetusten N:o 2081/92 ja N:o 1107/96 nojalla.

69 Kuten asiassa C-108/01 annetussa tuomiossa, myös nyt esillä olevassa asiassa esitetty ennakkoratkaisukysymys edellyttää, että tulkintaa auttavia seikkoja esitetään neljän oikeudellisen seikan osalta.

70 Ensinnäkin on tutkittava, onko asetusta N:o 2081/92 tulkittava siten, että sen vastaista on asettaa suojatun alkuperänimityksen käytön edellytykseksi se, että tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaiset toimenpiteet on toteutettava tuotantoalueella.

71 Toiseksi on tutkittava, onko tällaisen edellytyksen asettaminen sille, että suojattua alkuperänimitystä "Grana Padano" saadaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta, EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

72 Jos sitten katsotaan, että näin on, on kolmanneksi tutkittava, voidaanko tämän edellytyksen katsoa olevan perusteltu ja siten edellä mainitun määräyksen mukainen.

73 Neljänneksi on tutkittava, voidaanko tähän edellytykseen vedota taloudellisia toimijoita vastaan myös silloin, kun sitä ei ole saatettu niiden tietoon.

Mahdollisuudesta asettaa suojatun alkuperänimityksen käytön edellytykseksi, että tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaiset toimenpiteet on toteutettava tuotantoalueella

74 Bellon, Biraghi, Ranskan ja Italian hallitukset sekä komissio katsovat, että asetuksen N:o 2081/92 vastaista ei ole asettaa SAN:n käytön edellytykseksi sitä, että

tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaiset toimenpiteet on toteutettava tuotantoalueella.

75 Sekä asetuksen N:o 2081/92 sanamuodosta ja kyseisen asetuksen rakenteesta käy ilmi, että eritelmä on väline, jolla määritetään tällä asetuksella yhteisössä käyttöön otetun yhdenmukaisen suojan laajuus.

76 Asetuksen N:o 2081/92 4 artiklan 1 kohdassa asetetaan nimittäin SAN:n käytön edellytykseksi se, että tuote on eritelmän mukainen. Asetuksen 8 artiklan mukaan maininnan "SAN" merkitseminen tuotteeseen edellyttää, että tuote on asetuksen ja täten eritelmän mukainen ja 13 artiklassa määritellään sitten rekisteröidylle nimitykselle annetun yhdenmukaisen suojan sisältö. Asetuksen 10 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että kussakin jäsenvaltiossa luotujen tarkastuksen rakenteiden tehtävänä on varmistaa, että tuotteet, joilla on SAN, vastaavat eritelmissä tarkoitettuja vaatimuksia.

77 Asetuksen N:o 2081/92 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti "eritelmässä on oltava vähintään" tässä säännöksessä ei-tyhjentävällä tavalla luetellut tiedot.

78 Eritelmässä on siten oltava mm. kyseisen kohdan b, d, e, h ja i alakohdassa luetellut tiedot, eli

— tuotteen ja sen tärkeimpien fysikaalisten, kemiallisten, mikrobiologisten ja/tai aistinvaraisten ominaisuuksien kuvaus

— todisteet siitä, että tuote on peräisin rajatulta maantieteelliseltä alueelta

— kuvaus menetelmästä, jolla tuote on saatu aikaan, ja tarvittaessa aidoista ja muuttumattomista paikallisista menetelmistä

— merkintöjä koskevat erityistiedot "SAN" — — maininnan osalta

— yhteisön säännöksissä ja/tai kansallisissa säännöksissä mahdollisesti asetetut vaatimukset.

79 Eritelmään sisältyy näin ollen suojatun tuotteen yksityiskohtainen määritelmä, jonka kysymyksessä olevat tuottajat ovat laatineet eritelmän komissiolle toimittavan jäsenvaltion ja sitten SAN:n rekisteröivän komission valvonnassa. Rekisteröinti tapahtuu joko asetuksen N:o 2081/92 5—7 artiklan mukaisessa tavanomaisessa menettelyssä tai saman asetuksen 17 artiklassa tarkoitetussa yksinkertaistetussa menettelyssä.

80 Tällä määritelmällä määritetään samalla kertaa niiden velvollisuuksien laajuus, joita on noudatettava, jotta suojattua alkuperänimitystä saadaan käyttää, ja tämän seurauksena sen oikeuden laajuus, joka suojatun alkuperänimityksen rekisteröinnillä, jolla yhteisön tasolla vahvistetaan eritelmässä luetellut tai siinä tarkoitetut säännöt, annetaan kolmansiin nähden.

81 On todettava, että asetuksen N:o 2081/92 4 artiklassa ei suljeta pois sitä, että määritetään sellaisiin eri toimenpiteisiin sovellettavaksi tulevia erityisiä teknisiä sääntöjä, joiden seurauksena samasta tuotteesta on markkinoilla eri muotoja,

jotta tuote toisaalta täyttää kunkin muodon osalta laatua koskevan perusteen, jota kuluttajat ovat asetuksen kolmannen perustelukappaleen mukaan olleet jo usean vuoden taipuvaisia pitämään tärkeimpänä perusteena, ja toisaalta antaa takeen tietystä maantieteellisestä alkuperästä, jota saman perustelukappaleen mukaan kysytään koko ajan enemmän.

82 Kun otetaan huomioon nämä kaksi päämäärää, tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaisten toimenpiteiden osalta voidaan näin ollen laatia erityisiä teknisiä sääntöjä.

83 Asiassa on siten päädyttävä siihen, että asetusta N:o 2081/92 on tulkittava siten, että sen vastaista ei ole asettaa SAN:n käytön edellytykseksi sitä, että tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaiset toimenpiteet on toteutettava tuotantoalueella, jos sellaisesta edellytyksestä on määrätty eritelmässä.

Onko suojatun alkuperänimityksen "Grana Padanon" käytölle asetettu edellytys tuotteen raastamisesta ja pakkaamisesta tuotantoalueella luonteeltaan viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide?

84 Bellon ja Biraghi katsovat, että koska SAN "Grana Padano" on rekisteröity asetuksella N:o 1107/96, viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavaa toimenpidettä ei voida katsoa olevan olemassa. Nimittäin ainoastaan jäsenvaltio voi toteuttaa sellaisen toimenpiteen. Sen jälkeen kun komissio on rekisteröinyt suojatun alkuperänimityksen, käyttöönotettu suoja ei kuulu enää sen jäsenvaltion lainsäädännön, josta tuote on peräisin, vaan yhteisön lainsäädännön alaisuuteen, joka normihierarkian mukaan velvoittaa sekä jäsenvaltiota että niiden kansalaisia.

85 Ranskan hallitus esittää, että asiassa ei ole selvitettävä sitä, miten EY 29 artiklaa on tulkittava sellaisen kansallisen säädöksen osalta, jossa sallitaan alkuperänimityksen "Grana Padanon" käyttäminen ainoastaan tuotantoalueella raastetusta juustosta, koska kyseinen kansallinen säädös on tullut lailliseksi asetuksella N:o 1107/96.

86 Tältä osin on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määrällisten rajoitusten ja niitä vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden kielto koskee kansallisten toimenpiteiden lisäksi myös yhteisön toimielinten toteuttamia toimenpiteitä (ks. erityisesti asia C-114/96, Kieffer ja Thill, tuomio 25.6.1997, Kok. 1997, s. I-3629, 27 kohta ja asia C-169/99, Schwarzkopf, tuomio 13.9.2001, Kok. 2001, s. I-5901, 37 kohta).

87 Kuten tämän tuomion 26 kohdassa on todettu, suojatun alkuperänimityksen "Grana Padano" eritelmässä viitataan nimenomaisesti 4.11.1991 annettuun Italian asetukseen asetuksen N:o 2081/92 4 artiklan 2 kohdan i alakohdassa tarkoitettuina kansallisessa lainsäädännössä asetettuina vaatimuksina. Asetuksessa N:o 1107/96 on sillä, että siinä on rekisteröity SAN "Grana Padano", asetettu näin ollen tuotantoalueella tapahtuva raastaminen ja pakkaaminen edellytykseksi sille, että suojattua alkuperänimitystä "Grana Padano" saadaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta.

88 Tämän tuomion 40—43 kohdassa olevien perusteluiden johdosta, jotka voidaan mutatis mutandis siirtää koskemaan nyt tutkittavana olevaa tapausta, on päädyttävä siihen, että sellaisen edellytyksen asettaminen, jonka mukaan suojattua alkuperänimitystä "Grana Padano" voidaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta, jos raastaminen ja pakkaaminen suoritetaan tuotantoalueella, on EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

Sen edellytyksen perusteltavuus, jonka mukaan tuote on raastettava ja pakattava välittömästi tuotantoalueella

89 Suojatun alkuperänimityksen "Grana Padano" eritelmässä määritellään sillä, että siinä viitataan kansallisissa säännöksissä asetettuihin vaatimuksiin, eli 4.11.1991 annettuun asetukseen, yksityiskohtaisesti ne edellytykset, jotka raastetun juuston on täytettävä, jotta sitä saadaan myydä suojatulla alkuperänimityksellä. Näihin edellytyksiin sisältyy erityisesti velvollisuus raastaa ja pakata tuote välittömästi tuotantoalueella.

90 Tämän tuomion 47—66 kohdassa olevien perusteluiden johdosta, jotka voidaan mutatis mutandis siirtää koskemaan nyt tutkittavana olevaa ongelmaa, on päädyttävä siihen, että sellaisen edellytyksen asettamisen, jonka mukaan suojattua alkuperänimitystä "Grana Padano" voidaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta, jos raastaminen ja pakkaaminen on suoritettu tuotantoalueella, voidaan katsoa olevan perusteltu ja siten EY 29 artiklan mukainen.

Voidaanko edellytykseen raastamisen ja pakkaamisen suorittamisesta tuotantoalueella vedota taloudellisia toimijoita vastaan?

91 EY 249 artiklan toisen kohdan mukaan asetus on säädös, joka pätee yleisesti. Se on kaikilta osin velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

92 Sillä ei luoda ainoastaan yksityisille oikeuksia, vaan myös velvollisuuksia, joihin he voivat vedota toisia yksityisiä vastaan kansallisissa tuomioistuimissa.

93 Oikeusvarmuutta koskeva pakottava vaatimus edellyttää, että asianomaisten on pystyttävä saamaan yhteisön säädöksestä tarkasti selville niille siitä aiheutuvien velvollisuuksien laajuus (ks. asia C-209/96, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 1.10.1998, Kok. 1998, s. I-5655, 35 kohta).

94 Asetuksen N:o 2081/92 12. perustelukappaleessa todetaan, että saadakseen suojan kaikissa jäsenvaltioissa alkuperänimitykset on rekisteröitävä yhteisön tasolla, koska rekisteriin merkitsemisellä varmistetaan myös ammattihenkilöiden ja kuluttajien tiedonsaanti.

95 Kyseisessä asetuksessa ei kuitenkaan säädetä, että eritelmä tai sen kohtia olisi julkaistava yksinkertaistetun menettelyn yhteydessä.

96 Asetuksessa N:o 1107/96 säädetään ainoastaan, että nimitys "Grana Padano" rekisteröidään suojattuna alkuperänimityksenä asetuksen N:o 2081/92 17 artiklan nojalla.

97 Kun tämä nimitys rekisteröidään asetuksella N:o 1107/96, sillä vahvistetaan yhteisön tasolla eritelmässä lueteltu edellytys, jonka mukaan suojatun alkuperänimityksen käyttäminen raastettuna myytävästä juustosta edellyttää, että se on raastettu ja pakattu tuotantoalueella. Tämä edellytys merkitsee kolmansille velvollisuutta luopua tällaisesta toiminnasta ja velvollisuuden noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä siviilioikeudellisia ja jopa rikosoikeudellisia seuraamuksia.

98 Kuten kaikki asian käsittelyyn osallistuneet ja tästä asiasta lausuneet osapuolet ovat todenneet oikeudenkäynnin kuluessa, suojatun alkuperänimityksen antama

suoja ei tavallisesti kuitenkaan ulotu tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaisiin toimenpiteisiin. Kolmansia on kielletty suorittamasta näitä toimenpiteitä tuotantoalueen ulkopuolella ainoastaan silloin, jos tällainen edellytys on nimenomaisesti otettu eritelmään.

99 Oikeusvarmuuden periaate edellyttää tällaisessa tilanteessa, että kysymyksessä oleva edellytys oli saatettu kolmansien tietoon yhteisön säädöksessä annettavalla asianmukaisella julkisuudella, mikä olisi voitu toteuttaa siten, että asetuksessa N:o 1107/96 olisi ollut maininta edellytyksestä.

100 Koska tätä edellytystä ei ole saatettu kolmansien tietoon, siihen ei voida vedota heitä vastaan kansallisissa tuomioistuimissa siitä riippumatta, onko niissä kysymys rikosoikeudellisten seuraamusten määräämisestä vai siviilioikeudellisesta menettelystä.

101 Oikeusvarmuuden periaatteen takia ei kuitenkaan ole poissuljettua, että kansallinen tuomioistuin katsoo, että kysymyksessä olevaan edellytykseen voidaan vedota Ravilin kaltaisia toimijoita vastaan, jotka olivat aloittaneet tuotteen raastamista ja pakkaamista koskevan toimintansa asetuksen N:o 1107/96 voimaantuloa edeltävän ajanjakson aikana, jos tuomioistuin katsoo, että 4.11.1991 annettua asetusta oli sovellettava tänä ajanjaksona Ranskan ja Italian välisen bilateraalisen sopimuksen perusteella ja että siihen voitiin vedota kyseisiä oikeussubjekteja vastaan julkiseksi tekemistä koskevien kansallisten sääntöjen perusteella.

102 Tällaisten toimijoiden voidaan olettaa saaneen asetuksen N:o 1107/96 voimantulopäivänä tietää 4.11.1991 annetussa asetuksessa asetetusta riidanalaisesta edellytyksestä. Niiden voidaan täten katsoa tuntevan myös suojattua alkuperänimityksiä koskevan yhteisön järjestelmän puitteissa nimitykseen "Grana Padano" — jolla oli aiemmin asetuksen N:o 2081/92 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kansallisen tason "oikeudellinen suoja" Italian tasavallan alueella ja joka on tämän perusteella rekisteröity asetuksen nojalla tämän jäsenvaltion hakemuksesta — liittyvän edellytyksen raastamisesta ja pakkaamisesta tuotantoalueella.

103 On siis päädyttävä siihen, että edellytykseen, jonka mukaan Grana Padano-juuston raastaminen ja pakkaaminen on suoritettava tuotantoalueella, ei voida vedota taloudellisia toimijoita vastaan, koska sitä ei ollut saatettu niiden tietoon yhteisön säädöksessä annettavalla asianmukaisella julkisuudella, mikä olisi voitu toteuttaa siten, että asetuksessa N:o 1107/96 olisi ollut maininta tästä edellytyksestä. Oikeusvarmuuden periaatteen takia ei ole kuitenkaan poissuljettua, että kansallinen tuomioistuin katsoo, että kysymyksessä olevaan edellytykseen voidaan vedota sellaisia toimijoita vastaan, jotka ovat aloittaneet tuotteen raastamista ja pakkaamista koskevan toimintansa asetuksen N:o 1107/96 voimaantuloa edeltävänä ajanjaksona, jos tuomioistuin katsoo, että 4.11.1991 annettua asetusta oli sovellettava tämän ajanjakson kuluessa Ranskan ja Italian välisen bilateraalisen sopimuksen perusteella ja että siihen voitiin vedota kyseisiä oikeussubjekteja vastaan julkiseksi tekemistä koskevien kansallisten sääntöjen perusteella.

104 Näin ollen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava siltä osin kuin se koskee suojattujen alkuperänimitysten yhteisön suojajärjestelmää, seuraavasti:

Asetusta N:o 2081/92 on tulkittava siten, että sen vastaista ei ole asettaa suojatun alkuperänimityksen käytön edellytykseksi sitä, että tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaiset toimenpiteet on toteutettava tuotantoalueella, jos sellaisesta edellytyksestä on määrätty eritelmässä.

Sellaisen edellytyksen asettaminen, jonka mukaan suojattua alkuperänimitystä "Grana Padano" voidaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta, jos raastaminen ja pakkaaminen suoritetaan tuotantoalueella, on EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, mutta sen voidaan katsoa olevan perusteltu ja siten viimeksi mainitun määräyksen mukainen.

Kysymyksessä olevaan edellytykseen ei kuitenkaan voida vedota taloudellisia toimijoita vastaan, koska sitä ei ole saatettu niiden tietoon yhteisön säädöksessä annettavalla asianmukaisella julkisuudella. Oikeusvarmuuden periaatteen takia ei ole kuitenkaan poissuljettua, että kansallinen tuomioistuin katsoo, että kysy-

myksessä olevaan edellytykseen voidaan vedota sellaisia toimijoita vastaan, jotka ovat aloittaneet tuotteen raastamista ja pakkaamista koskevan toimintansa asetuksen N:o 1107/96 voimaantuloa edeltävänä ajanjaksona, jos tuomioistuin katsoo, että 4.11.1991 annettua asetusta oli sovellettava tämän ajanjakson kuluessa Ranskan ja Italian välisen bilateraalisen sopimuksen perusteella ja että siihen voitiin vedota kyseisiä oikeussubjekteja vastaan julkiseksi tekemistä koskevien kansallisten sääntöjen perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

105 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Espanjan ja Italian hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour de cassationin 19.12.2000 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

1) **EY 29 artiklaa on tulkittava neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesta maantieteellisten merkintöjen**

ja alkuperäisnimitysten rekisteröinnistä 12 päivänä kesäkuuta 1996 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1107/96 voimaantuloa edeltävän ajan osalta siten, että sen vastainen ei ole alkuperänimitysten, lähtöisyysmerkintöjen ja tiettyjen tuotteiden nimitysten suojasta Roomassa 28 päivänä huhtikuuta 1964 allekirjoitetun Ranskan tasavallan ja Italian tasavallan välisen sopimuksen kaltainen kahden jäsenvaltion A ja B välillä tehty sopimus, jonka nojalla jäsenvaltiossa A saatetaan sovellettavaksi kansallisen tuomioistuimen tarkoittaman kaltainen jäsenvaltion B tietty kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan jäsenvaltiossa B suojattua juuston alkuperänimitystä saadaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta vain silloin kun kysymyksessä on tuotantoalueella raastettu ja pakattu juusto.

2) Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta 14 päivänä heinäkuuta 1992 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2081/92, sellaisena kuin se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla, on tulkittava siten, että sen vastaista ei ole asettaa suojatun alkuperänimityksen käytön edellytykseksi, että tuotteen raastamisen ja pakkaamisen kaltaiset toimenpiteet on toteutettava tuotantoalueella, jos sellaisesta edellytyksestä on määrätty eritelmässä.

3) Sellaisen edellytyksen asettaminen, jonka mukaan suojattua alkuperänimitystä "Grana Padano" voidaan käyttää raastettuna myytävästä juustosta, jos raastaminen ja pakkaaminen suoritetaan tuotantoalueella, on EY 29 artiklassa tarkoitettu viennin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, mutta sen voidaan katsoa olevan perusteltu ja siten viimeksi mainitun määräyksen mukainen.

4) Kysymyksessä olevaan edellytykseen ei kuitenkaan voida vedota taloudellisia toimijoita vastaan, koska sitä ei ole saatettu niiden tietoon yhteisön sää-

döksessä annettavalla asianmukaisella julkisuudella. Oikeusvarmuuden periaatteen takia ei ole kuitenkaan poissuljettua, että kansallinen tuomioistuin katsoo, että kysymyksessä olevaan edellytykseen voidaan vedota sellaisia toimijoita vastaan, jotka ovat aloittaneet tuotteen raastamista ja pakkaamista koskevan toimintansa asetuksen N:o 1107/96 voimaantuloa edeltävän ajanjakson aikana, jos tuomioistuin katsoo, että 4.11.1991 annettua asetusta oli sovellettava tämän ajanjakson kuluessa edellä mainitun Ranskan tasavallan ja Italian tasavallan välisen bilateraalisen sopimuksen perusteella ja siihen voitiin vedota kyseisiä oikeussubjekteja vastaan julkiseksi tekemistä koskevien kansallisten sääntöjen perusteella.

Rodríguez Iglesias Puissochet Wathelet

Schintgen Timmermans Gulmann

Edward Jann Skouris

Macken Colneric

von Bahr Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 20 päivänä toukokuuta 2003.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti